

הביאה סימנים הרי היא גדולה, ולפיכך נאמנות הנשים על הבדיקה רק להחמיר שלא תמאן ולא להקל לחלוץ.

ואיבעית אימא: רבי שמעון אמרה, ואלאחר מט-א
הפרק הולכים דבריו, שעל ידי השערות נעשית גדולה, ולפיכך נאמנות הנשים רק להחמיר ולא להקל, ולית ליה לרבי שמעון חזקה **דרבא** [ולכן, אין לצרף את החזקה לעדותן כפי שמצרף רבי יהודה].

שנינו בסיפא של המשנה: וחכמים אומרים או חולצת או מתייבמת [כשבא הסימן העליון] **מפני שאמרו, אפשר לתחתון** לבוא עד שלא בא העליון, אבל אי אפשר לעליון לבא עד שלא בא התחתון.

ומקשינן: **הא תו למה לי, הא תנא ליה רישא** שאי אפשר שיבוא העליון לפני התחתון?

וכי תימא, חזר התנא של משנתנו ושנה אותה באופן סתמי בלי מחלוקת, לאחר שברישא הוא הביא את המחלוקת בין רבי מאיר לרבנן, **משום דקא בעי למסתמה כרבנן** ולפסוק בכך כמותם [שהלכה כסתם משנה, במקום שבתחילה מוזכרת מחלוקת במשנה בנידון מסוים ובמשנה מאוחרת יותר מופיעה דעה אחת באופן סתמי, ולא באופן של מחלוקת]. גם זה קשה: **פשיטא** שהלכה כחכמים, שהרי **יחיד ורבים, הלכה כרבים**. ולא היה צורך לחזור ולשנותה כדי להשמיענו שהלכה כמותם!?

ומתריצין: **מהו דתימא, מסתברא טעמא** **דרבי מאיר** משום דקא **מסייע** ליה קראי [“שדים נכוננו ושערך צמח”. וכן, “בעשות מצרים דדיך למען שדי נעורייך”], לכן קא

אשה בבדיקה זאת משום שכך הדרך שיבואו סימנים ונמצא שאין מסתמכים על נאמנותה בלבד אלא בצירוף החזקה של רבא.

וזה שאמר רבי יהודה **תוך הפרק אין נשים בודקות אותן**, זה מפני שקסבר **תוך הפרק כלאחר הפרק** וסימניה שבתוך הפרק סימני גדלות הם, ונעשית גדולה עוד לפני שהגיעה ל”ב שנה ויום אחד.

וזה שאמר רבי יהודה **לאחר הפרק** נאמנות, זה מפני **דאיכא חזקה דרבא**, שבהגיעה לגיל י”ב ויום אחד היא מביאה סימנים, ולכן **סמכינן אנשים** בצירוף החזקה, ובדקי נשים.

אבל, **תוך הפרק, דליכא חזקה דרבא, לא סמכינן אינשים ולא בדקי נשים!**

ועתה מבארת הגמרא דעתו של רבי שמעון:

רבי שמעון אומר: אף תוך הפרק נשים בודקות אותן.

קסבר תוך הפרק כלפני הפרק, והרי היא קטנה בודאי וממילא אין לנו מה לסמוך על נשים, **ובעיא בדיקה** לא כדי לגלות אם היא גדולה או קטנה, כי סימניה עתה הם שומא בעלמא, אלא רק **דאי משתבחי** שערות אלו **לאחר הפרק** אין הם סימני גדלות אלא **שומא** בלבד **נינהו**, שכבר הופיעו בקטנותה.

והא דקתני בסיפא של הברייתא **“ונאמנת אשה להחמיר אבל לא להקל”** יש להסתפק: **האי, מאן קתני לה?**

ואמרינן: **איבעית אימא, רבי יהודה אמרה, ואתוך הפרק**, ולשיטתו שבתוך הפרק אם

משמע לך סתימת המשנה שהלכה כרבנן.

ואיבעית אימא, חזר התנא ושנה את דבריו ברישא שאי אפשר שיבוא העליון מבלעדי התחתון **משום דקא בעי למתני** בהמשך דבריו את המשנה הבאה, שבה נאמר שיש דברים נוספים **כיוצא בו**, שלא תיתכן מציאות אחת מבלעדי חברתה. ולכן חזר על דבריו כדי שתתחבר משנה זו למשניות הבאות.

מתניתין:

כיוצא בו, בסימן הגדלות, שהעליון תלוי בתחתון ואין התחתון תלוי בעליון, שנו חכמים הלכות נוספות שבהם שני ענינים, שהאחד מחייב את משנהו, אך אין משנהו מחייב אותו.

א. **כל כלי חרס שיש בו נקב או סדק שהוא מכנים לתוכו של הכלי מים** [שבאם יניחו את הכלי הריק בתוך מים יחדרו המים מבחוץ אל תוך הכלי דרך הנקב או הסדק הזה], הרי כל שכן שהוא **מוציא** דרכו של נקב זה את המים המכונסים בתוך הכלי, החוצה, ולא יתכן נקב שיכניס ולא יוציא.

ומאידך, **יש כלי שיש בו נקב או סדק שמוציא** את מימיו המכונסים בו החוצה, אבל, **ואינו מכנים** מים מבחוץ לתוך הכלי דרך נקב זה [והנפקא מינה תתבאר בגמרא].

ב. **כל אבר**, ואפילו אבר מיותר, כגון [אצבע ששית מאצבעות האדם] **שיש בו צפורן, יש בו**, בהכרח, גם **עצם**, והרי הוא אבר חשוב [על אף שהוא אבר מיותר], ומטמא באהל המת אפילו אין בו שיעור זית, כמו כל האברים של המת שמטמאים באהל אפילו

אם הם פחות מכזית.

ומאידך, **יש אבר מיותר שיש בו עצם**, אבל, **ואין בו צפורן**, ואבר שכזה אינו אבר חשוב, ואינו מטמא בפחות מכזית [אבל אבר רגיל, שאינו מיותר, מטמא בתורת אבר מן המת גם אם אין בו ציפורן].

ג. **כל כלי המטמא מדרס**, שראוי לקבל טומאת מדרס של זב, **מטמא**, בהכרח, גם טומאת **טמא מת**.

ומאידך, **יש כלי שמטמא טומאת טמא מת**, אבל, **ואינו מטמא טומאת מדרס** הזב.

גמרא:

כלי שהיה שלם, ונהיה בו נקב בשיעור שהוא **מכנים** משקה לתוך הכלי, הרי הוא **פסול ל"מי חטאת"** [המים שמעריבים בהם את אפר הפרה האדומה], שצריכים לקדשם תחילה בכלי שלם, וכלי זה איננו כלי שלם.

וכל שכן אם לא היה אותו הכלי שלם לפני שאירע בו הנקב, אלא היה שבר כלי שעדיין ראוי למלאכה, והנקרא "גיסטרא" [שהוא פסול לקידוש מי חטאת כי אינו שלם, אך עדיין נחשב כלי לקבל טומאה], שאם אירע בו נקב שדרכו נכנס משקה לתוכו, בטל ממנו לגמרי דין כלי, והרי הוא **פסול משום "גיסטרא"**. דהיינו: אין לו יותר דין כלי בכלל, ואפילו כ"גיסטרא" אינו נחשב, אלא הוא נהיה טהור מכל טומאה.

אבל אם הנקב הזה הוא רק **מוציא** משקה מתוך הכלי החוצה אך אינו מכניס משקה דרכו לתוך הכלי, **כשר** הוא **למי חטאת**, אם היה הנקב הזה בכלי שלם, משום שאין בכח

והיינו, שאם אירע נקב כמוציא משקה בכלי שלם, חס הבעלים על הכלי וממשיך להשתמש בו על ידי כך ששם שבר כלי [גסטרא] תחתיו לקבל בו את המשקה היוצא. אך אם אירע נקב שכזה בגסטרא, שוב אין בעל הגסטרא משתמש בה יותר, ואינו לוקח גסטרא נוספת כדי להניח תחתיה, אלא משליכה, ולפיכך בטלה הגסטרא מתורת כלי לגמרי.

תנו רבנן: כיצד בודקין כלי חרס שניקב במוציא משקה לידע אם ניקב גם בכונס משקה אם לאו?

יביא עריבה מלאה מים ונותן קדרה לתוכה. אם כנסה [נכנסו מים לתוך העריבה] בידוע שכונס משקה, ואם לאו, בידוע שמוציא משקה בלבד.

רבי יהודה אומר: אין בודקין אותה כך כי מט-ב יתכן שמחמת שדוחק את הקדרה לתוך המים שבעריבה נדחפו מים פנימה דרך הנקב הצר. ובאמת אין זה נקב של כונס משקה, ואין להקל לטהר את הכלי על ידי נקב שכזה.

אלא **כופף אזני קדרה לתוכה** [דהיינו: הופך פי הקדרה לתוך העריבה] קודם שיתן המים

נקב קטן כזה שאינו מכניס משקה לבטל חשיבות של כלי שלם. אך **ופסול הוא משום גסטרא**, שאם היה נקב שכזה בשבר כלי הקרוי גיסטרא [שהוא כאמור שבר כלי הראוי למלאכה] יש כח בנקב זה לבטל את הגיסטרא מלהיות כלי.

אמר רב אפי: שונין הלכה למשה מסיני —

כלי חרס (5) שלם, הראוי לקידוש מי חטאת, שיעורו של הנקב הפחות ביותר, שמבטל ממנו שם כלי שלם הראוי למי חטאת [אך משאיר אותו בתור כלי לגבי הלכות אחרות], הוא **כ"כונס משקה**. ואם היה הנקב פחות מכך, שרק מוציא משקה אך אינו כונס משקה, הרי הוא ראוי עדיין לקידוש מי חטאת.

ולא אמרו שאפילו נקב יותר מצומצם שהוא בשיעור **מוציא משקה פוסל, אלא לענין גסטרא בלבד**, שנקב מצומצם כזה יש בכוחו לבטל את שבר הכלי [הראוי למלאכה] מתורת כלי לגמרי.

מאי טעמא אמרו שנקב בשיעור מוציא משקה מבטל גיסטרא יותר מאשר כלי?

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן: לפי שאין אומרים, הבא גסטרא לגסטרא.

טומאה, והראב"ד שם חולק עליו, ולדעת הרמב"ם מדויקת לשון המשנה, שדוקא בכלי חרס נאמר הדין שיש חילוק בין מכניס משקה למוציא משקה, והיינו שבמוציא משקה יש בכלי חרס דין גיסטרא, ואילו בשאר כלים יש בהם רק דין כונס משקה, ובזה מתבארים דברי הטור באורח חיים סימן קנ"ט האומר שדין זה שאין נוטלים ידים בשברי כלים, מדובר דוקא באופן

5. המרומי שדה מדייק את לשון המשנה "כלי חרס" שהוא מכניס וכו', וקשה מדוע נקט התנא כלי חרס, הלא זה דין כללי בכל הכלים. ומוכיח מזה כדעת הרמב"ם בהלכות כלים פרק י"ט הלכה י' שבכל הכלים שנשברו ונפסדה צורתן, אין שבריהן מקבלים טומאה, אף על גב שאותן שברים ראויים לתשמיש, חוץ משברי כלי חרס, שאם היה בהם חרס הראוי לקבל, הרי זה מקבל